DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-62

УДК 330.34:336.61 (477)

ІНВЕСТИЦІЇ У СТАЛИЙ РОЗВИТОК: СВІТОВА ПРАКТИКА ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ

INVESTMENTS IN SUSTAINABLE DEVELOPMENT: GLOBAL PRACTICE AND PROSPECTS FOR UKRAINE

Гуменюк Ярослав Миколайович
кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародного бізнесу,
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
ORCID: https://orcid.org/0000-0003-0091-2758

Ткачов Захарій Валерійович
аспірант кафедри міжнародного бізнесу,
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
ORCID: https://orcid.org/0009-0006-2791-7611

Humeniuk Yaroslav, Tkachov Zakharii
Educational and Scientific Institute of International Relations
Taras Shevchenko National University of Kyiv

Сталий розвиток, до якого прагне глобальний світ, має досить багатоаспектні виміри за цілями. Це вимагає особливої уваги до фінансування процесів, зокрема за державними, приватними та міжнародними джерелами. У статті описано нормативне поле та механізм інвестування у сталий розвиток, особливості здійснення процесів у міжнародному середовищі, стан інвестування та можливість адаптації світового досвіду для України. Встановлено, що механізм залучення інвестицій у сталий розвиток має кілька фінансових інструментів, які базуються на традиційних джерелах фінансування (кредит, бюджет, приватні та партнерські інвестиції), а також на новаціях сталого фінансування та цифрових технологіях. Визначено, що загалом інвестиції у сталий розвиток є інструментом підвищення добробуту в економічному, соціальному та екологічному вимірах одночасно і у цьому їх відмінність від традиційних. Проаналізовано динаміку залучення інвестицій та обсягів ВВП України за 2012-2023 рр. Виявлено, що через воєнні дії та значні втрати соціально-економічного потенціалу залучення інвестицій у сталий розвиток України має дещо інші тенденції, ніж загалом у світі, опирається переважно на донорські програми, проте не згортається цілком.

Ключові слова: інвестиції, сталий розвиток, стійке фінансування, інвестиційна політика, глобальні тенденції, методологія оцінки обсягів фінансування.

Sustainable development, which the global world strives for, has quite multi-aspect dimensions in terms of goals. This requires special attention to the financing of processes, in particular, from public, private and international sources. The article describes the regulatory framework and mechanism for investing in sustainable development, the specifics of implementing processes in the international environment, the state of investment and the possibility of adapting world experience for Ukraine. It has been established that the mechanism for attracting investments in sustainable development has several financial instruments that are based on traditional sources of financing (credit, budget, private and partner investments), as well as innovations in sustainable financing and digital technologies. It has been determined that investments in sustainable development are a tool for improving well-being in economic, social and environmental dimensions at the same time, and in this they differ from traditional ones. Methodological approaches to substantiating the assessment of needs for financing sustainable development according to the most common approaches in the world are systematized. The components and relationship of sustainable development and sustainable finance are described, according to UN reports, the main trends in financing sustainable development are identified. The dynamics of investment attraction and volumes of Ukraine's GDP for 2012-2023 are analyzed. does not collapse entirely. The features of the NBU's implementation of sustainable financing, its stages and tasks are considered. The latest instruments of domestic sustainable financing, including impact investing, are systematized. The prospects for the development of sustainable financing laid down in the Plan for the Post-War Restoration of Ukraine are taken into account.

Keywords: investment, sustainable development, sustainable financing, investment policy, global trends, methodology for assessing financing volumes.

© Гуменюк Я. М., Ткачов З. В., 2024

Постановка проблеми. Цілі сталого розвитку (ЦСР), яких визначено 17 позицій та 169 завдань до них, ухвалені Організацією Об'єднаних Націй (ООН) у 2015 році як «універсальний заклик до дій щодо скорочення бідності, захисту планети та забезпечення того, щоб до 2030 року усі люди жили в мирі і достатку» [27].

Для процесів сталого розвитку важливим є фінансування. Державні та приватні інвестори у світі до 2015 року щорічно інвестували в середньому 1,5-2,5% світового ВВП на досягнення ЦСР[21; 28]. Разом з тим, потреби в інвестиціях лише для країн, що розвиваються, оцінюються у розмірі від 3,3 до 4,5 трлн доларів США на рік, а це відповідає приблизно 11,5% ВВП цих країн в доларах США [28]. У цьому процесі приватні інвестиції мають основне значення для досягнення ЦСР, а державний сектор залишається домінуючим джерелом фінансування соціальних інвестицій [29].

Своєю чергою, віддача від такого фінансування очікується колосальна – досягнення ЦСР у світі лише в ключових економічних системах (продовольство, міста, енергія, медицина) може генералізувати нові ринкові можливості на 12 трлн дол. щорічно, згенерувати економічні вигоди на 26 трлн дол., сприяти створенню 380 млн робочих місць до 2030 року [23] тощо.

Механізм фінансового регулювання та стимулювання інвестицій сталого розвитку базується на Глобальних принципах фінансування [20]. У цій сфері розрізняють фінансування сталого розвитку, або інвестиції у сталий розвиток, що стосуються процесів вкладення коштів та розвиток сектору сталого фінансування, згідно особливостей управління фінансами на засадах сталого розвитку. У Звіті про досягнення ЦСР та їх фінансування зазначається, що «кризи, протекціоністська політика та регіональні перебудови руйнують світову економіку, фрагментуючи торговельні мережі, регуляторне середовище та глобальні ланцюжки поставок. Це підриває стабільність і передбачуваність глобальних інвестиційних потоків, створюючи як перешкоди, так і окремі можливості. Важливими є аналіз ключових інвестиційних тенденції в країнах, що розвиваються, у секторах, що мають відношення до ЦСР, і нові тенденції фінансування цілей на глобальних ринках капіталу» [28].

В Україні нормативне поле щодо ЦСР діє з 2017 року в рамках національної доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна» [8]. Але в умовах воєнного стану ЦСР та їх фінансування є до певної міри викликами, оскільки всі економічні і фінансові зусилля спрямовані на забезпечення національної безпеки і оборони. Проте і залишатися осторонь глобальних трендів неможливо, саме тому навіть в надзвичайно складних умовах зберігається загальнодержавний курс на глобальні цілі сталого розвитку. Тому наукові дослідження щодо визначення сфери інвестування стійкого розвитку і їх відмінність від традиційних фінансів та інвестицій є актуальними та затребуваними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження в галузі сталого розвитку та проблем його фінансування у глобальному вимірі зосереджені на темах фінансових результатів стійких інвестицій [23], але домінуючими є соціологічні виміри такого інвестування. Генеральний секретар ООН з торгівлі та розвитку Грінспан Р. зазначила, що «інвестиції – це не лише потоки капіталу. Це про людський потенціал, піклування про навколишнє середовище та постійне прагнення до більш справедливого та сталого світу» [27]. Акцент на тенденції та ключові питання, пов'язані з роллю інвестицій приватного сектору в ЦСР, а також тенденції фінансування ЦСР на глобальних ринках капіталу, ключові можливості та проблеми, а також варіанти політики для використання інструментів фінансування сталого розвитку [26] тощо, які окреслюють шляхи для майбутніх досліджень міжнародного бізнесу та розвитку.

Щодо фінансування, розроблено глобальний індекс "зелених" фінансів (Global Green Finance Index, GGFI) [25], який здійснює оцінку фінансів на ЦСР і пояснює ряд факторів, що стосуються політики чи регулювання або ринку та сприяють зростанню таких інструментів акумуляції коштів [4]. Загалом, проблематика фінансування у рамках виконання глобальних ЦСР стала однією з пріоритетних під час формування засад державної політики сталого розвитку в країнах світу [19].

Актуальним завданням світової наукової спільноти є формування рамок дискусії про можливі та необхідні обсяги фінансування заявлених амбітних цілей, а також фінансові інструменти цього процесу, головних гравців, стратегії фінансування та досягнуті результати щодо оптимального фінансування і реалізації цілей ЦСР. Дослідження Mustafakulov S., Rajabov N. зосереджені навколо економетричного аналізу впливу інвестиційного клімату на стійкість соціально-економічного

розвитку [22], вчених Schmidt-Traub, G., Shah, A. пишуть про інвестиції, необхідні для досягнення цілей сталого розвитку [23], дослідників Zhan J., Santos-Paulino A. – про процеси їх мобілізації, спрямування та впливу [29] тощо.

Вітчизняними дослідниками, зокрема Клиновим Д. [7], розроблено теоретико-методологічні засади та практичні механізми й інструменти формування сталих фінансів як складової системи сталого господарювання, концептуальні засади фінансових детермінант капітальних інвестицій та визначено їх роль у сталому розвитку України, проаналізовано інструменти державної політики щодо сталих фінансів та визначено, що держава має створити необхідне середовище для стимулювання інвестицій. Хелемським В. проаналізовано аналітичну структуру фінансування для оцінки потреб ЦСР [18]. Беновська Л. та ін. автори здійснили регіональний вимір ЦСР [1], Буряк Є. та ін. сформували соціально-економічні аспекти сталого розвитку України в умовах війни [3], Карінцева О. та ін. [6] описали модель залучення іноземних інвестицій як інструмент забезпечення конкурентоспроможності та сталого розвитку країни. Тульчинська С., Волок А. оцінили роль імпакт-інвестування у забезпеченні сталого розвитку і визначили, що «незважаючи на стагнацію інвестицій у сектори ЦСР, … глобальні зусилля стимулюють зростання фондів сталого розвитку, зокрема соціальних облігацій і … протягом наступних 10 років ринки капіталу значно розширять пропозицію інструментів, присвячених стійкості» [16, с. 238]. Руда М., Мазурик М. оцінили можливості співпраці України та ЄС у сфері сталого розвитку. Таким чином, дослідниками визнано, що «концепція сталого розвитку відображає розуміння тісного взаємозв'язку екологічних, економічних і соціальних проблем людства й того факту, що вони можуть бути вирішені лише інтегровано, за умови співпраці та координації зусиль усіх країн світу» [15, с. 204].

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Розгляд світової міжнародної практики інвестиційних і фінансових тенденцій для ЦСР та перспектива цих процесів для України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідниками визначено, що фінансування інвестицій сталого розвитку – це «динамічна система, яка постійно розвивається і змінюється під дією множини зовнішніх глобальних, регіональних та місцевих (локальних) факторів. Саме зовнішні чинники визначають засоби, механізми та інструменти розвитку цієї системи на майбутнє. Внутрішні інструменти такої системи також між собою динамічно взаємодіють, при цьому вони розвиваються і змінюються залежно від цілей, що ставить перед собою система, в той чи інший період часу» [18, с. 70]. За усталеним визначенням, інвестиції у ЦСР включають чотири принципи: напрями для спрямування інвестицій; інтеграція ЦСР у національну та міжнародну інвестиційну політику та стратегії просування; використання фінансових інструментів для сталого розвитку, створення спеціальної моделі ЦСР; поширення кращих стандартів екологічного та соціального управління (ESG), включаючи відповідність, відповідальність і звітність [23].

З 2012 року провідну роль у регулюванні глобальних потоків прямих іноземних інвестицій відіграє ЮНКТАД (United Nations Conference on Trade and Development, UNCTAD) [26], а у 2023 році за результатами Всесвітнього інвестиційного форуму створена багатостороння платформа ЮНКТАД для реформування та прискорення реформи та сприяння узгодженню інвестиційного управління з ЦСР [23; 27; 28]. Обґрунтування оцінки потреб у фінансуванні ЦСР приведено у табл. 1.

За допомогою оцінки потреб визначається масштаб і характер прогнозованих інвестиційних коштів, формується інформація, необхідна для розробки середньострокових планів видатків і макроекономічного управління стратегії ЦСР у масштабі та складі державних і приватних витрат [23]. Компоненти сталого розвитку та сталих фінансів, їх взаємозв'язок приведено на рис. 1.

Згідно Звіту UNCTAD [28], загальні тенденції інвестицій у ЦСР та сталого фінансування у 2023 році характеризувалися зниженням на 2% (на 10% за іншими оцінками) до 1,3 трлн дол. у 2023 році внаслідок економічного спаду та зростання геополітичної напруженості. При цьому фінансування секторів ЦСР скоротилося більш ніж на 10%, насамперед у агропродовольчій сфері та водопостачанні.

Очікується, що з державних джерел фінансуватиметься в середньому 30% нових інвестицій, тому решту необхідно залучити за рахунок приватного фінансування. На міжнародному рівні це вимагатиме координації фінансової підтримки. Найбідніші країни світу найменше відповідальні за зміну клімату, але при цьому найбільш уразливі для його наслідків тому весь світ виграє від виконання

Таблиця 1

Методичні підходи до обґрунтування оцінки потреб у фінансуванні ЦСР

Оцінка	Методичні підходи
Моделі зростання	Загальні інвестиційні потреби (I) $I = Y * (gY + p) * ICOR$ де Y – дохід, gY – темп зростання на душу населення, p – темп зростання населення, ICOR – коефіцієнт додаткового капіталу, регресійний в'язок між сукупними інвестиціями та ВВП
Собівартості одиниці продукції	Рівень інвестицій з певними цільовими змінними, включають регресії (економічне зростання за рахунок інвестицій в інфраструктуру). Отримані коефіцієнти використовують для прогнозування сукупних рівнів інвестицій в інфраструктуру для цільового темпу зростання ВВП
Потреб на основі втручання	Розширення оцінки собівартості з врахуванням втручання, необхідного для досягнення певних кінцевих цілей на основі прогнозу капітальних та операційних витрат
Моделі загальної рівноваги	Розширення попередніх оцінок, включаючи взаємодію між інвестиціями в конкретні сектори ЦСР і політики, спрямовані на їх досягнення; взаємодію між інвестиціями в ЦСР і результатами економіки; надходження державних і приватних ресурсів; послідовна політика формування потреби у фінансуванні, накопичення боргу та фіскальних заходах
Інтегровані моделі	Використовуються для оцінки інвестиційних потреб на конкретні цілі з врахуванням міжсекторальних ефектів

Джерело: [23, с. 19]

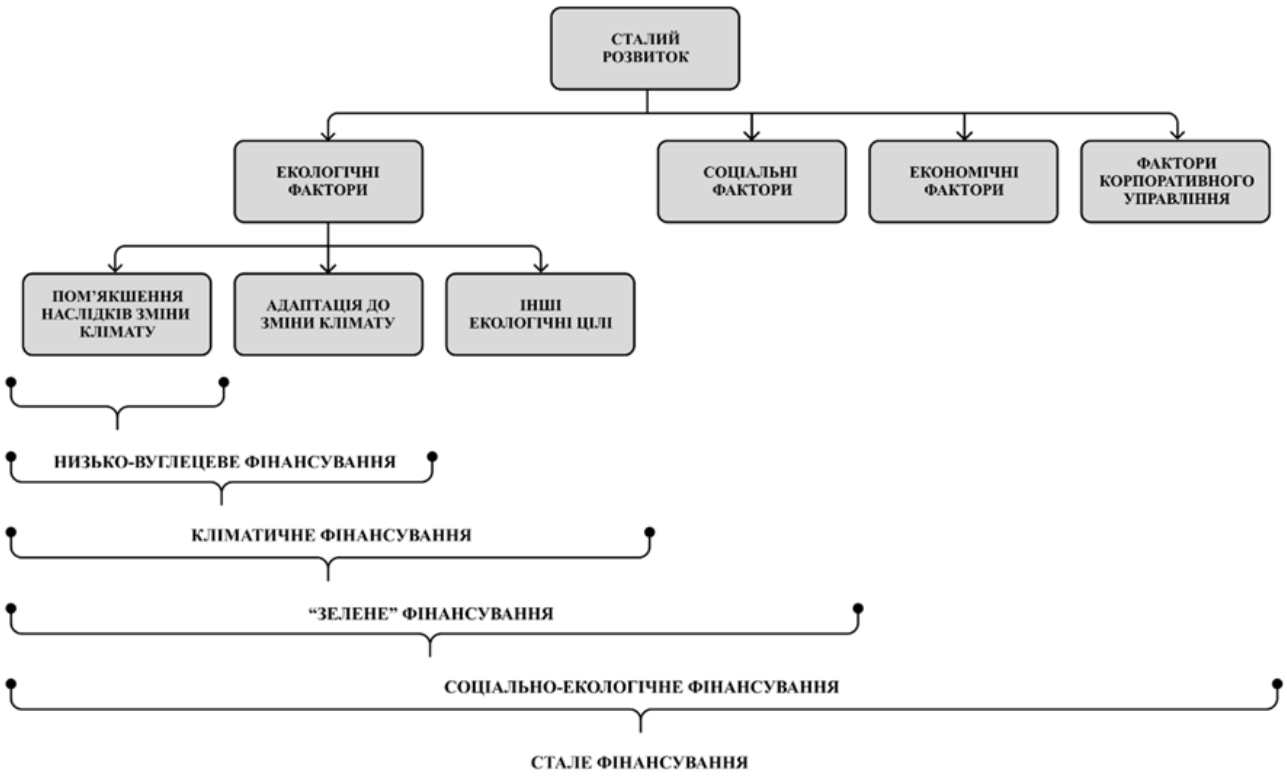

Рис. 1. Компоненти сталого розвитку та сталих фінансів, їх взаємозв'язок

Джерело: [13; 19]

економічно розвиненими країнами свого зобов'язання надавати 100 млрд доларів на рік на фінансування заходів, пов'язаних зі зміною клімату в країнах, що розвиваються.

У документі [28] розкриваються також основні джерела фінансування: пільгове міжнародне державне фінансування, непільгові міжнародні публічні потоки, насамперед

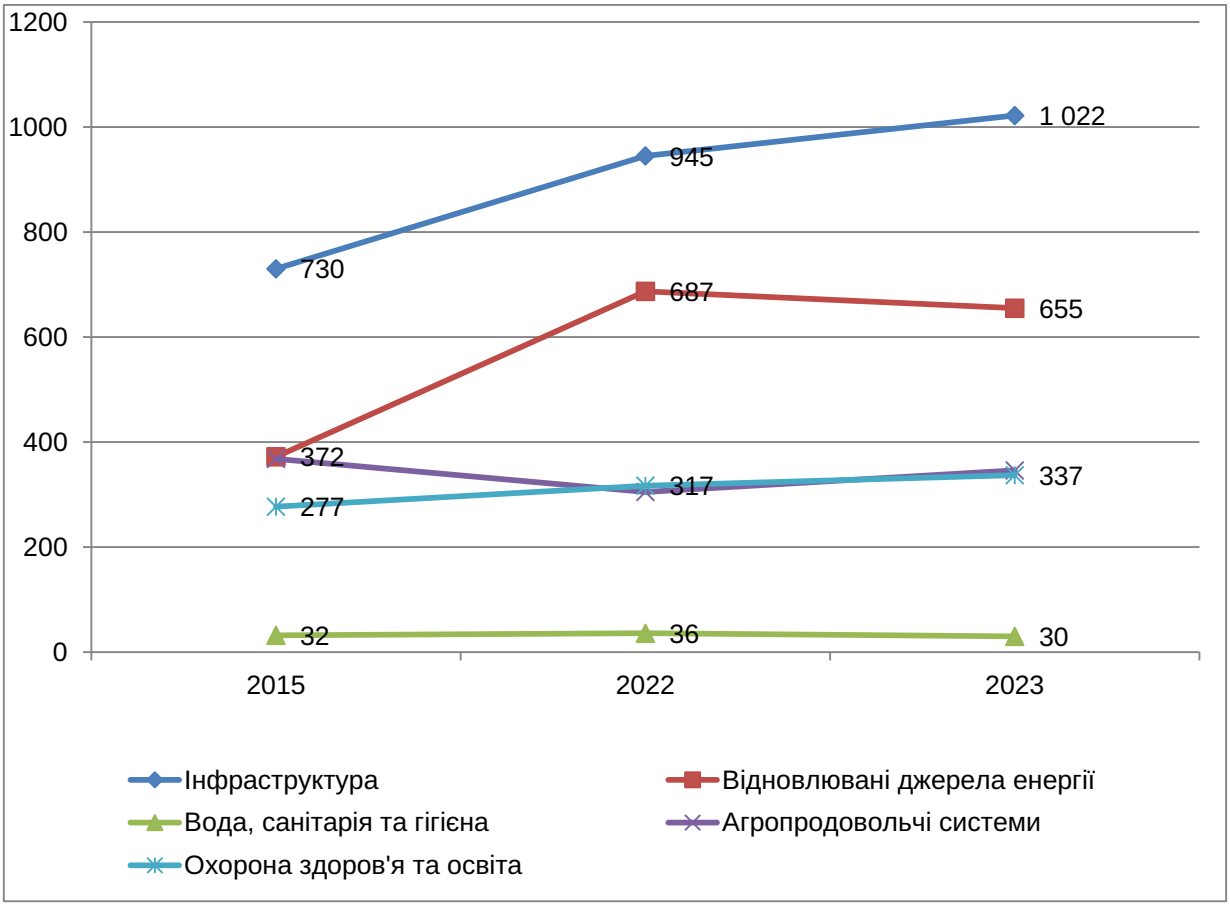

Рис. 2. Кількість міжнародних інвестиційних проектів за секторами ЦСР для країн, що розвиваються за період 203-2023 рр., один.

Джерело: [26; 28]

позики багатостороннього розвитку, банки, фінансові установи розвитку, а також державні гарантії, страхування та експортні кредити та зазначається, що здатність країн фінансувати інвестиції в ЦСР зростає разом із рівнем їх ВВП. Зокрема, на рис. 1 приведена кількість міжнародних інвестиційних проектів за секторами ЦСР для країн, що розвиваються.

За даними UNCTAD [28], жорсткі умови фінансування у 2023 році призвели до скорочення міжнародного проектного фінансування на 26% , що має вирішальне значення для інвестицій у інфраструктуру в таких сферах, як електроенергетика та відновлювана енергетика. Національні джерела і обсяги фінансування є відправною точкою в оцінюванні потреб ресурсів, оскільки лише знаючи, скільки має витратити уряд, щоб досягти ЦСР, можна визначити, чи залишається дефіцит фінансування, який потрібно заповнити за допомогою міжнародних джерел фінансування. Неупереджена і реалістична оцінка потреб забезпечує основу для оцінки мобілізації внутрішніх державних ресурсів залишкові потреби в міжнародному державному фінансуванні після вирахування як приватного, так і національного державного фінансування [23].

Інвестиції зростають у кількох глобальних виробничих секторах, які мають інтенсивний ланцюг створення вартості, як-от автомобілебудування та електроніка, у регіонах і країнах із легким доступом до основних ринків. Але багато країн, що розвиваються, залишаються маргіналізованими, намагаючись залучити іноземні інвестиції та взяти участь у глобальних виробничих мережах [28]. Зазначається також, що хоч кошти на інвестиції в ЦСР через стійкі фінансові продукти на глобальних ринках капіталу все ще зростають, темпи сповільнюються. Сталі облігації продемонстрували незначне зростання в 2023 році, тоді як надходження в стійкі інвестиційні фонди впали на 60%.

Внаслідок збройних конфліктів, як узагальнюють експерти [2], світова спільнота,

насамперед ЄС, переконалися у цінності сталого доступу до ключових ресурсів чи виробничих компонентів, що стосується дефіциту напівпровідників, залежності від російських енергоносіїв – ці фактори суттєво стримували економічне зростання. Тому зменшення вразливості ланцюгів постачання є важливим аспектом стійкого економічного розвитку ЄС.

Разом з тим, розвивався сектор екологічних фінансів, хоч до певної міри як вимушений захід. Так, за офіційною інформацією [21], екологічні фінанси стосуються будь-яких фінансових інструментів або діяльності з надання фінансових послуг, включаючи страхування, акції, облігації, торгівлю товарами та деривативами, аналітичні інструменти чи інструменти управління ризиками, які призводять до позитивних змін для навколишнього середовища та суспільства в довгостроковій перспективі (стійкість). На даний час вони не розглядаються як побічна, а як прибуткова діяльність, яка рухає фінансові ринки, служить суспільству. Фінансові послуги є важливою складовою сталої економіки, яка задовольняє потреби зацікавлених сторін, покращує якість життя, захищає навколишнє середовище та вирішує такі глобальні проблеми, як зміна клімату.

Зокрема, у рамковому документі – Стратегії Європейського Союзу з фінансування переходу до сталої економіки (2021) [24] визначено, що державна фінансова політика має бути спрямована на стимулювання приватних фінансових потоків, які забезпечують сталий розвиток в країні, зокрема, в частині переорієнтації інвестицій на стійкі технології та бізнес; фінансування стійкого зростання в довгостроковій перспективі та створення низьковуглецевої, стійкої до викликів клімату економіки замкненого циклу.

Так, у ст. 9 передбачено, що розвинені країни, надають фінансові ресурси для надання допомоги країнам, що розвиваються стосовно як пом’якшення зміни клімату, так і адаптації до неї і відіграють провідну роль у мобілізації кліматичного фінансування для боротьби зі зміною клімату з широкого кола джерел, інструментів і каналів, відзначаючи значну роль державних коштів, за допомогою різних заходів, у тому числі підтримки здійснюваних з ініціативи країн стратегій, а також з огляду на потреби та пріоритети країн, що розвиваються. Метою такого підходу є забезпечення ефективного доступу до фінансових ресурсів через спрощені процедури схвалення та посилену підтримку забезпечення готовності країн, що розвиваються, у контексті їхніх національних кліматичних стратегій та планів [24].

Фінансування ЦСР здійснюється за рахунок ресурсів довгострокових заощаджень, кредитів за низькими процентними ставками, інших державних і приватних джерел, ресурсів фонду Світового банку для надання допомоги найбіднішим країнам, Трастового фонду у структурі МВФ на цілі досягнення стійкості та довгострокової стійкості. Крім того, фінансування здійснюється у рамках програми приватного фінансування КС-26, а також такими ініціативами, як Цільова група з розкриття фінансової інформації, пов'язаної з кліматом, при Раді з фінансової стабільності тощо.

Ухвалене країнами з розвиненою економікою зобов'язання до 2020 року надати фінансування кліматично значущої діяльності в обсязі 100 млрд. доларів США не просто символічно, воно закладає основу для дій щодо досягнення ЦСР. Уже у 2021–2022 роках країни G7, збільшили фінансування та подвоять його до 60 млрд доларів США до 2025 року, а група G20 – навіть збільшити утричі проти рівня 2018 року.

Дослідниками аналізуються основні виклики для мобілізації коштів, спрямування інвестицій у сектори ЦСР та максимізації позитивного впливу, а також регуляторні дилеми щодо сприяння інвестиціям. З цією метою розглядається набір політичних заходів для прискорення інвестицій, включаючи принципи для спрямування інвестицій приватного сектору, інтеграцію ЦСР у національну та міжнародну інвестиційну політику та стратегії просування, використання фінансових інструментів для сталого розвитку, побудова спеціальної моделі ЦСР. зони та просування кращих стандартів ESG, відповідності та звітності [23].

Зважаючи на євроінтеграційні процеси в Україні, державна політика у сфері фінансування інвестицій сталого розвитку має базуватися на європейських принципах. Але обсяги коштів, які можна спрямувати на ЦСР, досить незначні. За даними Державної служби статистики України, капітальні інвестиції в економіку за період 2012-2023 рр. приведено на рис. 3. Спостерігаємо значну взаємозалежність показників обсягів інвестування та ВВП.

Дані свідчать, що зростання ВВП відбувається швидшими темпами. Якщо у 2012 році частка інвестицій складала 19,45% ВВП, то уже у 2023 році – лише 9,59%. Прогноз динаміки цих показників на трирічну перспективу по ВВП з ймовірністю 96% свідчить про можливість зростання на 468 млн грн, а по

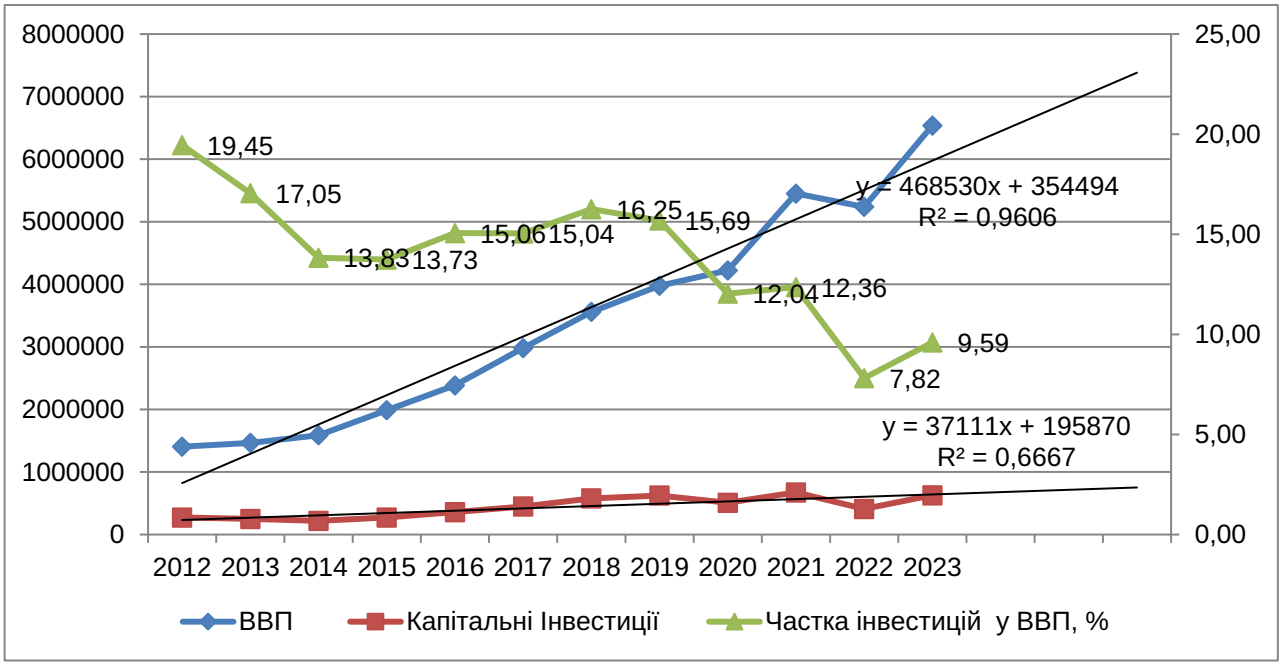

Рис. 3. Динаміка капітальних інвестицій та ВВП України за період 2012-2023 рр., млн грн

Джерело: [Держстат України]

капітальних інвестиціях з ймовірністю 66,7% – на 37 млн грн щорічно.

На даний час, оскільки «військова агресія рф знищила промисловий та енергетичний потенціал на сході України та збільшила екологічні та епідеміологічні загрози … найбільш складною стала ситуація з соціальною складовою ESG, мільйони мешканців України втратили житло, роботу, не мають доступу до якісної освіти та охорони здоров'я. За таких умов система фінансування інвестицій сталого розвитку має переорієнтуватися на відновлення та забезпечити сталий розвиток інтегруючи соціальні, економічні та екологічні результати» [18].

Структура капітальних інвестицій України за видами активів та джерелами фінансування у 2023 році приведена на рис. 4.

Дані свідчать, що в умовах воєнного стану майже 50% ресурсів спрямовується на матеріальні активи, 17% – на машини, 12% – на інженерні споруди, а джерелом на 72% є власні кошти підприємств.

Дослідники вказують, що сталий розвиток в контексті євроінтеграції є безумовним стратегічним завданням уряду України [3, с. 135]. Війна перешкоджає досягненню цілей сталого розвитку та зумовлює необхідність перегляду їх ієрархії та взаємозв'язків між ними. Тому розроблено план відновлення країни [5; 12], розрахованого на 10 років, де очікування покладаються на підтримку від міжнародних партнерів. Урядові пабліки повідомляють, що для залучення в українську економіку іноземних інвесторів вже створено унікальну електронну платформу Advantage Ukraine, на якій зібрано понад 500 інвестпроектів та можливостей у 10-ти галузях економіки [31].

Міжнародні зобов'язання в рамках реалізації ЦСР до 2030р. та вимоги Паризької угоди [11] зумовили необхідність акумулювання значних обсягів фінансів та «переформатування» фінансової системи України, головна мета якого полягає в мобілізації державного та приватного капіталу в сталий розвиток [4].

Національним банком України (НБУ) у 2021 році затверджена Політика щодо розвитку сталого фінансування на період до 2025 року [13]. У рамках Ukraine Facility [30] Україна має вже найближчим часом інтегрувати екологічні елементи в реформи у сфері енергетики, сільського господарства, малого та середнього бізнесу та реалізувати заходи для зеленого переходу.

Позиція НБУ щодо розвитку сталих фінансів враховує потреби мобілізації капіталу з акцентом на соціальні та екологічні фактори; формування екологічних та соціальних результатів у економіці за допомогою політичних та регуляторних заходів спрямування фінансових потоків. Для цього розроблена

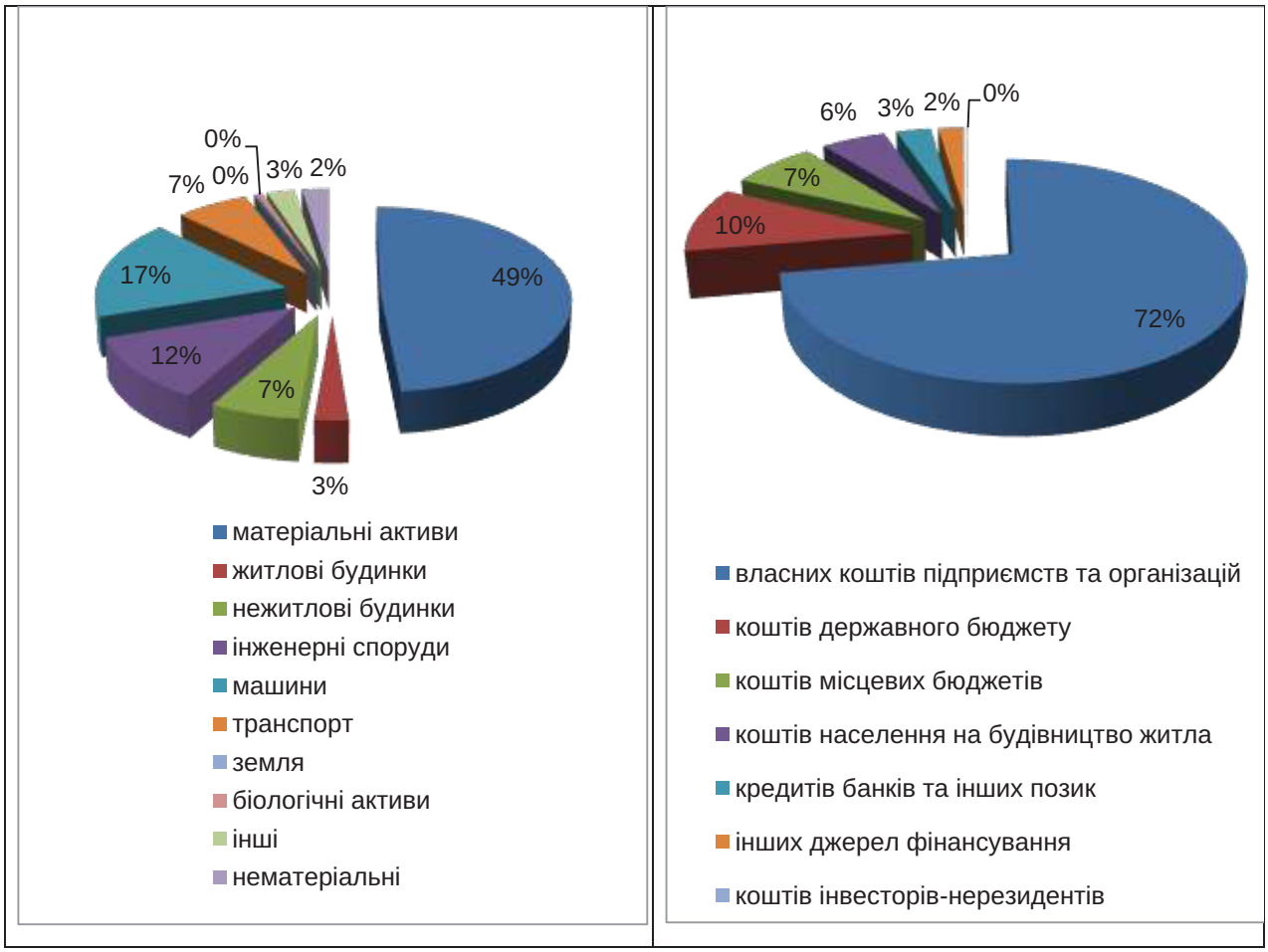

Рис. 4. Структура капітальних інвестицій України за видами активів та джерелами фінансування у 2023 році, %

Джерело: [Держстат України]

дорожня карта з розвитку сталого фінансування[13, с. 65]:

– головні цілі та пріоритети України у залученні сталих інвестицій;

– можливі перешкоди на шляху здійснення сталого інвестування;

– інструменти та механізми активізації сталого інвестування;

– покрокові інструкції із залучення сталих інвестицій;

– напрями державної політики в частині запобігання або мінімізації можливого відтоку сталих інвестицій під впливом несприятливих чинників ринкового та політичного середовища.

Набирають сили процеси екологізації фінансів, зокрема імпакт-інвестування – це відносно новий підхід до фінансування проєктів, заходів, які реалізуються з метою досягнення не виключно економічних або фінансових цілей, але і для одночасного досягнення соціальних та екологічних ефектів [16].

Дослідники загалом одностайні у висновках, що «ефективне державне регулювання процесів фінансування капітальних інвестицій сталого розвитку сприятиме швидкій мобілізації, оптимальному розподілу і ефективному використанню фінансових ресурсів на засадах фінансової стабільності та інклюзії для відновленню економіки та соціальної сфери України, зруйнованої війною з рф» [18].

Завдання, які стоять перед національним фінансовим регулятором полягають у забезпеченні відповідності залучення фінансових ресурсів першочерговим завданням ЦСР – керувати ризиками фінансової стабільності, що породжуються зміною клімату; забезпечувати баланс між вигодами для суспільства та приватного сектору та інвестиціями; залучати ресурси для інвестицій, включаючи значне збільшення міжнародного фінансування; формувати заходи грошово-кредитної та наглядової політики у відповідності да ЦСР тощо.

Висновки. Встановлено, що механізм залучення інвестицій у сталий розвиток має множину фінансових інструментів, які базуються на традиційних джерелах фінансування і тяжіють до удосконалення новими інструментами. У світі формується окрема система сталих фінансів, джерела якої спрямовуються на ЦСР. Для справедливої оцінки потреби у коштах розробляються методичні підходи до обґрунтування потреб у фінансуванні сталого розвитку за напрямами: моделі зростання, собівартості одиниці продукції, потреб на основі втручання, моделі загальної рівноваги, інтегровані моделі.

Для України в умовах воєнного стану фінансування ЦСР стало важкою до реалізації задачею, адже кошти бюджету спрямовуються виключно на потреби національної безпеки та оборони, хоч деякі кошти надходять від світового співтовариства на конкретні цілі розвитку, але їх явно недостатньо для позитивної динаміки. Що стосується національних капітальних інвестицій за галузями економіки, то опираючись на фактичні дані за 2012-2023 рр., прогноз динаміки на трирічну перспективу з ймовірністю 66% свідчить про можливість їх деякого зростання, але значно нижчими темпами ніж ВВП. Отже, якщо економіка набуде стабільності, вирівняється і динаміка інвестування, зокрема і на ЦСР, тобто фінансування сталого розвитку стане пріоритетним якщо будуть закриті базові потреби відтворення. Значна роль відводиться у цьому процесі фінансовим регуляторам, зокрема НБУ у запровадженні сталого фінансування, дорожньої карти його етапів та задач. Перспективами подальших розвідок у даному напрямі є розробка заходів адаптації економіки до умов воєнного часу і обґрунтування джерел розвитку сталого фінансування, закладеного Планом повоєнного відновлення України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Беновська Л. Я., Борщевський В. В., Сторонянська І. З. та ін. *Цілі сталого розвитку для України: регіональний вимір: аналітична доповідь*. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України». 2018. URL: https://ird.gov.ua/irdp/p20180702.pdf (дата звернення: 5.09.2024).

2. Бондаренко О. *Свобода вибору залежності в умовах геоекономічної фрагментації*. URL: https://voxukraine.org/svoboda-vyboru-zalezhnosti-v-umovah-geoekonomichnoyi-fragmentatsiyi (дата звернення: 5.09.2024).

3. Буряк Є. В., Редько К. Ю., Чорновол А. О., Орленко О. В. Соціально-економічні аспекти сталого розвитку України в умовах війни. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права.* 2022. № 34. С. 135–143. URL: https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/view/617/568

4. Зелені інвестиції у сталому розвитку: світовий досвід та український контекст. Аналітична доповідь, Центр Разумкова, 2019. 316 с. (дата звернення: 5.09.2024).

5. Інвестиції в Україну та відновлення економіки. URL: https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=62bfd716-8665-4a4c-9e2d-6325ba53b3c8&title=InvestitsiiVUkrainuTaVidnovlenniaEkonomiki (дата звернення: 5.09.2024).

6. Карінцева О. І., Дегтярьова І. Б., Харченко М. О. [та ін.] Залучення іноземних інвестицій як інструмент забезпечення конкурентоспроможності та сталого розвитку країни. В*існик Сумського державного університету. Серія Економіка.* 2020. № 3. С. 199–211. DOI: https://doi.org/10.21272/1817-9215.2020.3-22

7. Клиновий Д. В. *Сталі фінанси: теорія, методологія, практика*: монографія / за ред. д.е.н., проф. І. К. Бистрякова. Київ : Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України», 2022. 440 с.

8. Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна». URL: https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=6f446a44-9bba-41b0-8642-8db3593e696e&title=NatsionalnaDopovid-tsiliStalogoRozvitku-Ukraina (дата звернення: 5.09.2024).

9. Нормативні та прикладні засади формування фінансової системи України в умовах сталого розвитку. Маркевич К., Центр Разумкова, 2022. https://razumkov.org.ua/statti/normatyvni-ta-prykladni-zasady-formuvannia-finansovoi-systemy-ukrainy-v-umovakh-stalogo-rozvytku (дата звернення: 5.09.2024).

10. Пакет сталих фінансів ЄС: крок до посилення інвестицій на шляху до кліматичної нейтральності. URL: https://dixigroup.org/comment/paket-stalyh-finansiv-yes-krok-do-posylennya-investyczij-na-shlyahu-do-klimatychnoyi-nejtralnosti/ (дата звернення: 5.09.2024).

11.Паризька угода. Ратифіковано Законом № 1469-VIII від 14.07.2016 https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_l61#Text (дата звернення: 5.09.2024).

12. План відновлення України. URL: https://recovery.gov.ua/ (дата звернення: 5.09.2024).

13. Політика щодо розвитку сталого фінансування на період до 2025 року. НБУ. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Policy_rozvytok-stalogo-finansuvannja_2025.pdf (дата звернення: 5.09.2024).

14. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року. Указ Президента України від 30 вересня 2019 р. URL: https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825 (дата звернення: 5.09.2024).

15. Руда М. В., Мазурик М. М. Співпраця України та ЄС у сфері сталого розвитку: огляд перспектив. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. 2021. № 3 (1). С. 204–211. URL: https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2021/jun/23805/menedzhment121-206-213.pdf

16. Тульчинська С., Волок А. Роль імпакт-інвестування у забезпеченні сталого розвитку. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2023. № 4(36). С. 238–248. DOI: https://doi.org/10.251 40/2411-5215-2023-4(36)-238-248

17. Фінансування заходів, спрямованих на досягнення Цілей сталого розвитку в Україні: чотири ключові фактори успіху. URL: https://bit.ly/3N8L4yP

18. Хелемський В. Ю. Фінансові детермінанти капітальних інвестицій сталого розвитку України. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»: науковий журнал*. Острог : Вид-во НаУОА, грудень 2023. № 31(59). С. 70–77. DOI: https://doi.org/10.25264/2311-5149-2023-31(59)-70-77

19. Design of Sustainable Financial System. Definitions and Concepts: Background Note. UNEP (September 2016). URL: http://unepinquiry.org/wp-content/uploads/2016/09/1_Definitions_and_Concepts.pdf

20. Investing in the sdgs: An Action Plan for promoting private sector contributions. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/wir2014ch4_en.pdf (дата звернення: 5.09.2024).

21. Investment policy trends. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/wir2024_ch02_en.pdf. (дата звернення: 5.09.2024).

22. Mustafakulov S. I., Rajabov N. R. Econometricanalysis of the impact of the investment climate on the sustainability of socio-economic development of Navoi region. *TRANS Asian Journal of Marketing & Management Research*. 2020. Vol. 9, Issue 10, pp. 82–90. DOI: https://doi.org/10.5958/2279-0667.2020.00052.8

23. Schmidt-Traub, G., & Shah, A. Investment needs to achieve the sustainable development goals. *Paris and New York: Sustainable Development Solutions Network*. 2015.

24. Strategy for financing the transition to a sustainable economy. URL: https://finance.ec.europa.eu/publications/strategy-financing-transition-sustainable-economy_en (дата звернення: 5.09.2024).

25. The Global Green Finance Index. URL: https://www.longfinance.net/publications/long-finance-reports/the-global-green-finance-index-13-supplement-h2-go-the-hydrogen-economy-pipedream-or-panacea/ (дата звернення: 5.09.2024).

26. UNCTAD (2014). World Investment Report 2014: Investing in the ЦСРs: An Action Plan. New York and Geneva: United Nations. URL: https://unctad.org/webflyer/world-investment-report-2014

27. United Nations. General Assembly, 2015. URL: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/Agenda2030_UA.pdf (дата звернення: 5.09.2024).

28. World Investment Report 2024. URL: https://unctad.org/publication/world-investment-report-2024 (дата звернення: 5.09.2024).

29. Zhan J. X., & Santos-Paulino A. U. (). Investing in the Sustainable Development Goals: Mobilization, channeling, and impact. *Journal of International Business Policy*. 2021. 4(1), 166. DOI: https://doi.org/10.1057/s42214-020-00093-3

30. Ukraine Facility Plan for the implementation 2024–2027. URL: https://www.ukrainefacility.me.gov.ua/en/ (дата звернення: 5.09.2024).

31. Ukraine Advantage. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3749907-platforma-advantage-ukraine-pracue-z-ponad-130-proektami-vartistu-67-milardiv.html (дата звернення: 5.09.2024).

REFERENCES:

1. Benovska, L.Ia., Borshchevskyi, V.V., & Storonianska, I.Z. ta in. (2018). *Tsili staloho rozvytku dlia Ukrainy: rehionalnyi vymir: analitychna dopovid* [Sustainable development goals for Ukraine: regional dimension: analytical report]. DU «Instytut rehionalnykh doslidzhen imeni M.I. Dolishnoho NAN Ukrainy». Available at: https://ird.gov.ua/irdp/p20180702.pdf

2. Bondarenko, O. (2024). *Svoboda vyboru zalezhnosti v umovakh heoekonomichnoi frahmentatsii* [Freedom of choice of dependence in conditions of geoeconomic fragmentation]. Available at: https://voxukraine.org/svoboda-vyboru-zalezhnosti-v-umovah-geoekonomichnoyi-fragmentatsiyi

3. Buriak, Ye. V., Redko, K. Yu., Chornovol, A. O., & Orlenko, O. V. (2022). Sotsialno-ekonomichni aspekty staloho rozvytku Ukrainy v umovakh viiny [Social and economic aspects of sustainable development of Ukraine

in the conditions of war]. *Naukovi zapysky Lvivskoho universytetu biznesu ta prava,* 34, 135–143. Available at: https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/view/617/568

4. Zeleni investytsii u stalomu rozvytku: svitovyi dosvid ta ukrainskyi kontekst (2019). [Green investments in sustainable development: world experience and the Ukrainian context]. Analitychna dopovid, Tsentr Razumkova, 2019. 316 s.

5. Investytsii v Ukrainu ta vidnovlennia ekonomiky (2023). [Investments in Ukraine and economic recovery]. Available at: https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=62bfd716-8665-4a4c-9e2d-6325ba53b3c8&-title=InvestitsiiVUkrainuTaVidnovlenniaEkonomiki

6. Karintseva, O. I., Dehtiarova, I. B., & Kharchenko, M. O. [ta in.] (2020). Zaluchennia inozemnykh investytsii yak instrument zabezpechennia konkurentospromozhnosti ta staloho rozvytku krainy [Attracting foreign investments as a tool for ensuring competitiveness and sustainable development of the country]. *Visnyk Sumskoho derzhavnoho universytetu. Seriia Ekonomika,* 3, 199–211. DOI: https://doi.org/10.21272/1817-9215.2020.3-22

7. Klynovyi, D.V. (2022). *Stali finansy: teoriia, metodolohiia, praktyka: monohrafiia* [Sustainable finance: theory, methodology, practice: monograph] za red. d.e.n., prof. I. K. Bystriakova. Kyiv: Derzhavna ustanova «Instytut ekonomiky pryrodokorystuvannia ta staloho rozvytku Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy».

8. Natsionalna dopovid «Tsili staloho rozvytku: Ukraina» [National report "Goals of sustainable development: Ukraine"]. Available at: https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=6f446a44-9bba-41b0-8642-8db3593e696e&title=NatsionalnaDopovid-tsiliStalogoRozvitku-Ukraina

9. Normatyvni ta prykladni zasady formuvannia finansovoi systemy Ukrainy v umovakh staloho rozvytku (2022) [Normative and applied principles of formation of the financial system of Ukraine in conditions of sustainable development]. Markevych K., Tsentr Razumkova. Available at: https://razumkov.org.ua/statti/normatyvni-ta-prykladni-zasady-formuvannia-finansovoi-systemy-ukrainy-v-umovakh-stalogo-rozvytku

10. Paket stalykh finansiv YeS: krok do posylennia investytsii na shliakhu do klimatychnoi neitralnosti [The EU's Sustainable Finance Package: A Step to Boost Investment on the Road to Climate Neutrality]. Available at: https://dixigroup.org/comment/paket-stalyh-finansiv-yes-krok-do-posylennya-investyczij-na-shlyahu-do-klimatychnoyi-nejtralnosti/ (accessed 5.09.2024).

11. Paryzka uhoda [The Paris Agreement]. Ratyfikovano Zakonom № 1469-VIII vid 14.07.2016 Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_l61#Text

12. Plan vidnovlennia Ukrainy [Ukraine recovery plan]. Available at: https://recovery.gov.ua/

13. Polityka shchodo rozvytku staloho finansuvannia na period do 2025 roku [Policy on the development of sustainable financing for the period up to 2025]. NBU. Available at: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Policy_rozvytok-stalogo-finansuvannja_2025.pdf

14. Pro Tsili staloho rozvytku Ukrainy na period do 2030 roku. Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 30 veresnia 2019 r. [On the Sustainable Development Goals of Ukraine for the period up to 2030]. Available at: https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825

15. Ruda, M.V., & Mazuryk, M. M. (2021). Spivpratsia Ukrainy ta YeS u sferi staloho rozvytku: ohliad perspektyv [Cooperation between Ukraine and the EU in the field of sustainable development: an overview of prospects]. *Menedzhment ta pidpryiemnytstvo v Ukraini: etapy stanovlennia i problemy rozvytku,* 3 (1), 204–211. Available at: https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2021/jun/23805/menedzhment121-206-213.pdf

16. Tulchynska S., & Volok A. (2023). Rol impakt-investuvannia u zabezpechenni staloho rozvytku [The role of impact investing in ensuring sustainable development]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia,* 4(36), 238–248. DOI: https://doi.org/10.251 40/2411-5215-2023-4(36)-238-248

17. Finansuvannia zakhodiv, spriamovanykh na dosiahnennia Tsilei staloho rozvytku v Ukraini: chotyry kliuchovi faktory uspikhu [Financing measures aimed at achieving the Sustainable Development Goals in Ukraine: four key success factors]. Available at: https://bit.ly/3N8L4yP

18. Khelemskyi, V. Yu. (2023). Finansovi determinanty kapitalnykh investytsii staloho rozvytku Ukrainy [Financial determinants of capital investments of sustainable development of Ukraine]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». Seriia «Ekonomika»: naukovyi zhurnal. Ostroh : Vyd-vo NaUOA, hruden,* 31(59), 70–77. DOI: https://doi.org/10.25264/2311-5149-2023-31(59)-70-77

19. Design of Sustainable Financial System. Definitions and Concepts: Background Note. UNEP (September 2016). Available at: http://unepinquiry.org/wp-content/uploads/2016/09/1_Definitions_and_Concepts.pdf

20. Investing in the sdgs: An Action Plan for promoting private sector contributions. Available at: https://unctad.org/system/files/official-document/wir2014ch4_en.pdf

21. Investment policy trends. Available at: https://unctad.org/system/files/official-document/wir2024_ch02_en.pdf

22. Mustafakulov, S. I., & Rajabov, N. R. (2020). Econometricanalysis of the impact of the investment climate on the sustainability of socio-economic development of Navoi region. *TRANS Asian Journal of Marketing & Management Research,* Vol 9, Issue 10, 82–90. DOI: https://doi.org/10.5958/2279-0667.2020.00052.8

23. Schmidt-Traub, G., & Shah, A. (2015). Investment needs to achieve the sustainable development goals. Paris and New York: Sustainable Development Solutions Network.

24. Strategy for financing the transition to a sustainable economy. Available at: https://finance.ec.europa.eu/publications/strategy-financing-transition-sustainable-economy_en

25. The Global Green Finance Index. Available at: https://www.longfinance.net/publications/long-finance-reports/the-global-green-finance-index-13-supplement-h2-go-the-hydrogen-economy-pipedream-or-panacea/

26. UNCTAD (2014). World Investment Report 2014: Investing in the ЦСРs: An Action Plan. New York and Geneva: United Nations. Available at: https://unctad.org/webflyer/world-investment-report-2014

27. United Nations. General Assembly, 2015. Available at: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/Agenda2030_UA.pdf

28. World Investment Report 2024. Available at: https://unctad.org/publication/world-investment-report-2024 (accessed5.09.2024).

29. Zhan, J. X., & Santos-Paulino, A. U. (2021). Investing in the Sustainable Development Goals: Mobilization, channeling, and impact. *Journal of International Business Policy,* 4(1), 166. DOI: https://doi.org/10.1057/s42214-020-00093-3

30. Ukraine Facility Plan for the implementation 2024-2027. Available at: https://www.ukrainefacility.me.gov.ua/en

31. Ukraine Advantage. Available at: https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3749907-platforma-advantage-ukraine-pracue-z-ponad-130-proektami-vartistu-67-milardiv.html